

Revista quinzenal
de Ciencias, Arts y Literatura

Sortirà els dies 1 y 16 de cada mes

Administració y Redacció
Carrer de la Forsa, n.º 24

SUMARI.—La Eloqüencia, per G.
—Psicologia del Art (Continua-
ció).—Volvas, poesia per Miquel
de Palol.—Cástich del perjuri,
per Ll.—Llegint á Mossén J. Ver-
daguer, per Arthur Girbal Ba-
landru.—Matinal, per C. P.—No-
ticias.—Secció recreativa.—Fo-
lletí.

LA ELOQÜENCIA

Perfeccionada ja la facultat de comunicarse las ideas, varen dedí-arse 'ls homes al conreu dels me-
dis adequats pera infundirse llurs
passions. Aquest exercici va produ-
hir en la institució de las democra-
cias el desenrotllo del talent ora-
tori, ab quins maravellosos exem-
ples s' aná formant un art sublim,
que, ohit com oracle en las públi-
cas deliberacions, fou árbitre de
la pau y de la guerra, terror y açot
de la tiranía y al cap de vall ar-
ma fatal dels tirans mateixos.

D' aquí va pendre vida é im-
peri la eloqüencia, destinada á par-
lar al cor com la lógica al enteni-
ment, y que va arribar en l' anti-
gor fins á imposar silenci á la rahó
humana. Aixís ha obrat repetidas

GERONDA

voltas veritables prodigis en boca de un ciutadà, que ha pogut lograr ferse seu un poble enter; y aixó constituheix tal volta el testimoni mes potent de la superioritat d' un home sobre un altre.

La eloqüència va néixer en las repúblicas per la necessitat de persuadir á homes que no 's deixavan manar; y allí va conservarse sempre estimada, porque en aquella forma de govern era 'l camí de las dignitats y de la riquesa. Aquest fou el móvil de la honra que va donarse en aquells estats populars no solament á la eloqüència, sino á las demás professions propias pera formar oradors, com son la política, la jurisprudencia, la moral, la poética y la filosofia.

Llavors se compregué que, per arribar á esser insigne orador, no solament era precis criarse al mitj d' aquell conjunt de circumstancias necessarias per formar un gran home, sino també en temps y llocs hont se pogués impunement corretgir el vici, inspirar la virtut y predicar la veritat. Aixís se comprén que, si Roma y Atenas, per exemple, produhiren en certs temps tants oradors insignes, fossen altre temps tan estérils que arribaren á quedar sens cap d' ells; degut açó á que allí, com per tot arreu, la eloqüència va anar seguint la sort de la llibertat.

La eloqüència, que vá néixer primer que la retórica, del mateix modo que 'ls idiomas s' han format primer que la gramática, no es altre cosa, parlant ab propietat, que 'l talent d' imprimir ab força y calor en l' ánima del oyent els afectes que mouhen i' ánima del que parla. Aquest exquisit talent neix de una rara sensibilitat de tot lo que es gran y veritable; ja que la mateixa disposició de l' ánima que 'ns fa susceptibles d' un sentiment viu y profund, es prou per fernos comunicar llur imatge als oyents; per ço sembla que no hi ha art per esser eloqüent, quan no n' hi ha per sentir.

Els més insignes mestres han donat reglas més per evitar defectes que per

produhir bellesas; porque solament la naturalesa cria els homes de talent, del mateix modo que cria bruts é informes als metalls preciosos en las entrañas de la terra. L' art fa ab el talent lo mateix que ab els metalls; el neteja y depura. Si la força de la eloqüència depengués directament del artifici, no veuriam que lo sublim se traduheix sempre y quasi be may l' estil; ja que 'l troç veritablement rublert d' eloqüència, es solament aquell que conserva llur caràcter passant d' un idioma al altre.

Per ço veyém que la naturalesa fa eloqüents als homes en els grans interessos y en las fortas passions: dos punts que son ordinariament la font dels discursos sublimes y rublerts de veritat; per ço gaire be totas las personas parlan be á l' hora de morir. Aquell que 's conmuu veu las cosas ab diferents ulls que 'ls demás: per ell tot es objecte de rápidas comparacions y de brillants metàforas, y quasi sens adonarsen transmet als que l' escoltan una part de llur entussiasme. La experiencia diaria ens obliga á regonéixer que fins els homes més vulgars s' expliquen ab figuras, y que no hi ha cosa més natural y comú que las traslacions anomenadas *tropus* en llatí. En totas las llenguas se diu que la sang se recrema, que 'l furor s' encén, que 'ls ulls centellejan, que l' amor aubriaga, etc., etc.

La mateixa naturalesa es la que inspira moltes vegadas expressions vivas y fins atrevidas, quan una forta passió ó un perill imminent reclaman de sobte l' auxili de la imaginació.

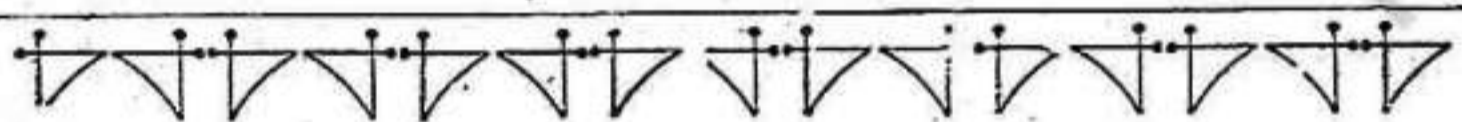
Aixís pot y deu dirse que aquells colps d' efecte en que hi resalta la veritable eloqüència, son fills del sentiment; que nó han nascut dels frets preceptes; ans al contrari, per ells s' han format las reglas porque sempre la naturalesa ha estat mare y model del art.

Pero ¿no s' ha dit que 'ls poetas neixen y que 'ls oradors se forman ab l' art y l' estudi? Sí; y aixó es cert quan l' orador ha hagut d' estudiar las lleys, las in-

clinacions dels jutges y 'l gust de son temps. Si tractantse d' art y eloqüencia fos possible establir regles tan certes y seguras, que de sa observancia necessàriament n' haguessen de sortir discursos, llavors la eloqüencia no depenja del enginy; llavors se faria un gran orador del mateix modo que 's fa un gran aritmètic.

No obstant, aixó no es dir que la eloqüencia pugua aconseguirse ab la sola acció de la naturalesa ó que sia exclusivament filla d' una atenta observació. Si fos aixís, n' hi hauria prou ab que 'l home tingues alguna intuició y 's parés tan solament á observar é imitar las manifestacions naturals de las cosas. Mes, per adquirir la eloqüencia, es necessari quelcom més: es necessari el talent oratori y l' estudi de sa força y efectes; y d' aixó ne tractarém, si á Deu plau, en el següent article.

C

PSICOLOGÍA DEL ART

(CONTINUACIÓ)

No podía l' art sortir de la llei natural que presideix 'l desenrotll de totes las cosas finitas, que començan de produirse y no alcançan la seva perfecció fins y tant qu' han passat per tots 'ls períodos de creixement progressiu y ha tingut necessitat per lo tant de subjectarse á las exigencias y cambis que acompanyan sempre á totes aquelles cosas quals manifestacions depenjan del temps y de l' espay. Las mateixas ciencias, no obstant son caràcter especulatiu, y universal, han degut subjectarse á aquella llei y, en tots 'ls períodos històrichs de sa producció, manifestan clarament l' imperfecció que la acompanya en un principi y que poch á poch es corretgida per 'l treball pacient y profitós del home. Aquest mateix necessita de l'

exercici y de l' acció de 'l temps per desfogar sas potencias y presentarse com á ser relativament acabat, tal com exigeix la seva propia naturalesa; y ni l' enteniment humà, que sols indirectament depenja de l' acció del temps y de 'ls límits de l' espay, pot presentarse com acabat sino després d' un exercici continuat y progressiu, que si be no l' hi aumenta son mateix esser que, com espiritual, es invariable, fa que conegui un nombre mes gran de veritats y que tingui mes facilitat per fer conéixer totes aquelles cosas que constituexen son objecte propi y hasta definir d' algún modo las que son dintre de son objecte adequat. Per aixó en l' historia de 'l desenrotll de nostre enteniment se presenta primer un período materialista, després un altre d' exagerat racionalisme y finalment un de composició y concórdia, que deixa lo extremat de totes las escolas y fixa son esser en un terme mitj necessari perque l' enteniment pugui esplatjarse en alló que exigeix la potencia intelectual per si mateixa y per la condició de dependencia de la materia.

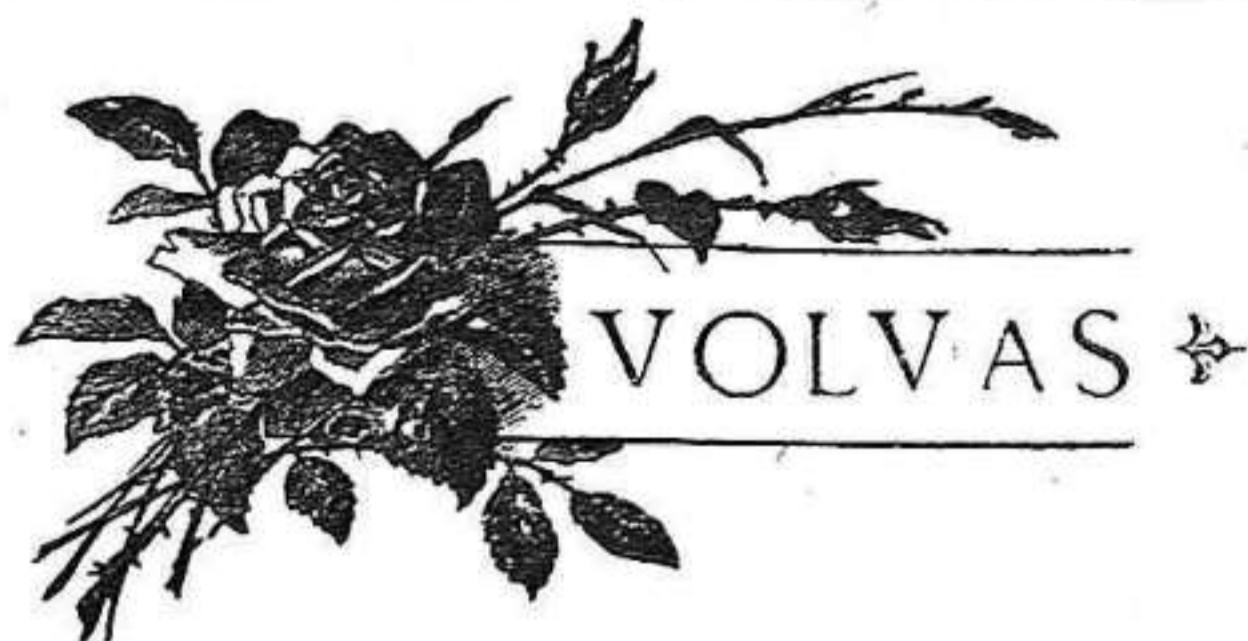
L' historia de l' humanitat es com la de 'ls individus, ja que 'ls actes d' aquestos son qui realment produeixen á aquells, y totes las épocas, que poden senyalar-se en una institució ó ciencia qualsevulla, troban la seva explicació en las diverses manifestacions y aplicacions de l' activitat humana. En l' art principalment poden estudiá d' un modo clar y definit aquesta veritat; res com ell presenta, en l' historia de son desenrotll, una prova mes evident de la imperfecció de sos principis, de la qualitat de sos començaments, de la variabilitat de sos progressos, y, finalment de la conveniencia que té ab la forma del progrés de 'l subjecte. L' enteniment humà no viu primerament sino de forma que reb de la materia; y en aqueixa forma no hi veu sino la singularitat y materialitat, que fa desaparéixer després á força

d' exercici per un major desenrotll de 'l seu poder intel·lectual; de 'l mateix modo l' humanitat entera de sos començos no veu més que materia en totes las cosas hasta 'l punt d' esser materials 'ls fonaments de las institucions y ciencias totes: 'ls sistemas filosòfichs son llavors materialistas; la moral se reduëix á satisfèr la part sensible de l' home; 'l dret 's funda en la força bruta; la dignitat 's pesa, l' honor se compra y 'l talent queda reduit á un us mes ó menos justificat de 'ls bens materials, del mateix modo que 'ls començos de la vida del home se limitan al coneixement y us de la materia.

Per aquesta necessitat material que sent 'l subjecte s' explica que totes las manifestacions de la seva activitat tinguin per terme la materia, hasta l' extrem d' esser aquesta indispensable per representar hasta 'ls sentiments mes íntims y 'ls afectes mes vers del cor. Y quant aquesta necessitat d' activa se va convertir en passiva, es dir, quant 'l subjecte tingué necessitat de buscar en 'ls objectes externs alguna cosa que fos capàs d' animarlo y quant mes encare volgué trobá en aquells objectes 'ls motius de la seva religiositat y sentiments patriòtichs, fou llavors quant pretingué donar forma material á sos deus y capdills y no pogué prescindir ja de la forma plástica per representar sos sentiments y conviccions.

Un fenómeno ben singular se presenta en l' historia del art, que pot esser no 's troba en 'l començament de la vida psicològica del home; y es, que en las formas artísticas no s' ha pogut prescindir may de 'l sentiment que sempre ha acompanyat á qualsevol representació y que s' ha de suposar 'n 'l subjecte que la contempla, si d' ella n' ha de traurer 'l profit que 's proposa. Tan es així, que quant l' home volgué fer amables 'ls deus en 'ls poemas grechs, los hi doná forma humana, perque no creya que fos possible de causar sentiments

nobles y religiosos sino alguna cosa que per la forma, fos traducció, per dirho així, de 'l mateix home que debía contemplarla y buscaba en l' identitat, ó al menys en la semblança, 'l motiu de la comunicació de sentiments y la causa de la conveniencia d' ideas que no arribava encare á esser universal y 's limitavan á la irregularitat que la condició primitiva del subjecte necessitat d' temps y espay exigia. 'L cults teantròpichs de las relligions helénicas no tenen altre fonament que la necessitat que sentia l' home d' adquirir y representar sos sentiments per formas que físicament s' adaptesin á son esser ja que son incapàs d' enlayrarse per son esperit á regions mes altas é independents dels límits y concrecions de temps y espay. Y no sols sentí l' art una necessitat general de la materia y formas purament plásticas, sino una necessitat detallada de tal modo, que en aquells deus que 's forjaba debía sopusárloshi vicis y defectes com en 'ls homes, perque encare son estat era primitiu y rudimentari per véurer en la materia res més que materia y per atribuir á 'ls objectes que produía res més que l' identitat de las propietats que pretenia causar en 'l subjecte que debía contemplarlos. Quant l' enteniment fou mes desfogat y la vida de l' humanitat menos primitiva, llavors l' art, representació viva y animada de la naturalesa, pogué traduir formas psicológicas mes perfectas

Ja ho sé: no son per mi tas rialletas,
ni tos sospirs d' amor.
Sé que los llabis teus, tant sols se 'm obren,
per llensarm un desdeny, fret com la mort,

—

Sé que lo teu mirar, que tant anheló,
tant sols, es un despreci pera mi....

¡¡Pero callin, tos llabis, pera dirrho!
Déixem viure enganyat; si enganyat; visch!

Un jorn un pensamen vaig darte, aymia;
lo mes jolin que en lo jardí creixia,
y al esser en tas mans, se va esfullá!
qui l' gués cregut; qu' oracul, m' anunciaba,
que un jorn també, l' amor que ab ell te dava.
....s' havia d' esfullá.

He anat en lo jardí, ma falça aymia;
hont tremolan encara
los juraments qu' un dia
vas ferme y ¡ay! tan prest has olvidat....
¡Los blancs estels com diamants brillavan
los rosinyols sas notas tarejaban....
y en mitj d' eixa alegria, jo he plorat!

Y 'l cel era seré, la nit tranquila.
La lluna platejada,
entre las flors oscila
sos raigs de blanca llum, com fils d' argent.
Los papellons sas alas d' or plegaban
y los capolls sos calcers purs badavan...
Lo mateix que en la nit del jurament.

Y jo me 'n soch anat, ple de recansa;
puig no he volgut ab ellas
juntar eixa anyorança,
que poch á poch va consumint mon cor...
mes no sé que ha sigut, ma falça aymia,
qu' ha minvat, poch á poch, tanta alegria
y tot ha quedat fret... com ton amor.

MIQUEL DE PALOL

CÁSTICH DEL PERJURI

I

Era l' any 1285.

En las afraus del Montseny, no molt
lluny del camí que d' Hostalrich puja
cap als córrechs que ombreja el pich
coronat pel castell de Monsoliu, s' aixe-

cava un vell casal, propietat de N' Ar-
nal de Massanas, hisendat ab fums de
noblesa, si be que subjecte a la juris-
dicció d' un altre senyor feudal.

N' Arnal tenia una filla anomena-
da Olalla, á la qual aportava inmens
amor; cosa molt natural y posada en ra-
hó, perque Olalla era en vritat una fi-
lia que sabia fersa aymar. Havía perdut
á sa mare en els primers anys de sa in-
fant-sa, y 'l seu bon pare pot dirse que
en ella havia hagut de concentrar sa es-
timació.

Olalla era l' ángel d' aquell afrau;
no hi havia desgracia que no volés á
socórrer, ni llágrima que no corrés á
aixugar.

Com es natural, el pare estava orgu-
llós de sa filla, y aquesta corresponia á
l' amor de son pare ab amor tal volta
més tendre, pero no menys viu y ar-
dent.

D' aquesta manera Olalla va passar
de la infancia á la juvenesa sens pér-
drer gens ni mica las puras afeccions
de sos primers anys. Ni la més petita
nuvolada enterbolia may sos ulls de cel,
ni la feixuga arada del dolor havia sol-
cat may llur front de verge.

Un dia Olalla havia sortit com solia
ab sa cabalcadura, seguintla com de
costum un dels gossos més fidels de la
casa. Anava á una casa vehina hont se
trobava malalt feya molt temps un po-
bre pagés, á qui ella portava tots els dias
alguns socors.

Cap á mitj camí s' hi trova la font
del Roure, ahont solia ella aturarse
moltas tardas perqué pogués béurer el
cavallet.

El gos marxava sempre endevant,
com si tractés de servir d' explorador á
sa mestressa; y de sopte, s' atura, incli-
na las orellas com parant atenció, ensu-
ma á terra com si busqués un rastre y,
rondinant, s' en va dret á la font.

Al cap de breus instants, arriban á
las orellas d' Olalla llastimosos lla-
druchs.

Ella fa aturar el cavall y escolta ab atenció.

—¡Es el Lleyal! va dir ¿qué deurá sentir?

Y subjectant las rendas del cavall, l' obligá á aturarse alguns moments.

El gos, endevinant tal volta la por que tenia sa mestressa, aparegué en el camí repetint son trist lladruch.

—Quelcom de nou hi haurá, digué Olalla, quan el Lleyal udola d' un modo tan particular, que en lloch de moure alarma, sembla més aviat que demani auxili.

Y efectivament; l' animal feya alguns passos cap á sa mestressa, y altre volta corria cap á la font, com senyalantli que 'l seguís.

Olalla va lograr véncer son temor; y donant rendas á la cabalcadura, arribá al cap de poch á una petita esplanada prop del camí, per hont travessaba el regueret, hont lliscavan las crestellinas ayguas de la font.

Una exclamació de sorpresa isqué de sos llabis.

Al peu de la font hi havia estés al só! un cavaller, inmóvil, ab el cap al mitj d' un bassal de sang.

Olalla, igual que totas las donas del seu temps, estava acostumada á trovar-se ab aytals espectacles, y no era la primera vegada que donava socors á algún mal-ferit cavaller, cosa bastant freqüent en aquella revolta época.

Baixá lleugera de cavall y, acostant-se al guerrer, va exclamar:

—¡Reyna del cel! ¡la ferida ha d' esser terrible!

Y anant depressa á la font, y mullant un mocador molt fi que portava, comensá á rentar la sang que desfigurava la cara del cavaller, que ni tant sols arribava á sentir la frescor de l' aygua.

Desseguida procurá llevarl' l' elm per regonéixer mellor la ferida.

—Fonda es, digué, y tinch por d' haver fet tart. Mes, lo que no se compen-

dre, es com ha pogut rébrer tan terrible colp, per que es ben clar que ha rebut la ferida al pegar de cap á las pedras de la font.

Y mentres tant, refrescava 'l cap del ferit, mullantli continuament els polsos ab el mateix mocador.

Aquest tendre servey va tenir prompte el merescut premi. Dels llabis del cavaller isqué un débil sospir que deixá á Olalla plena d' alegria.

—¡Oh! ¡Verge santa! va exclamar. ¡Encar es viu! Si jo pogués tráureli l' armadura, potser respiraria mellor.

Y valentse de tota sa força, volgué provar si desfaria las sivellas que lligavan l' armadura; mes un nou sospir del ferit y un lleuger mohiment d' aquest van privarli l' acció.

Parexia que 'l ferit tornés á la vida.

Y en efecte, va obrir els ulls poch á poch y llansá una mirada anguniosa vers á Olalla que també s' el mirava sens dir un mot.

El cavaller s' esforçaba per pronunciar alguna paraula, mes no li era possible, tanta era sa debilitat.

Per fi va poguer dir com entre dents.

—¡Sou un ángel!

—¡Gracias á Deu que podeu parlar! ¿Còm vos trobeu? va preguntarli ella.

El ferit al cap d' una estoneta pogué dir ab certa calma.

—Molt be... ja que vos tinch al meu costat.

—Are... si pogueseu aixecarvos una mica, quedariau recolsat en aquesta pedra, digué Olalla, mentres jo aniria á casa per avisar que vingan á buscarvos... ¿Podreu?

Lo cavaller va respóndrer ab un petit mohiment indicant que ho provaria; y ajudat per la donsella va comensar aquella operació tan difícil y trevallosa per la debilitat que sentia, y l' armadura que l' agobiava.

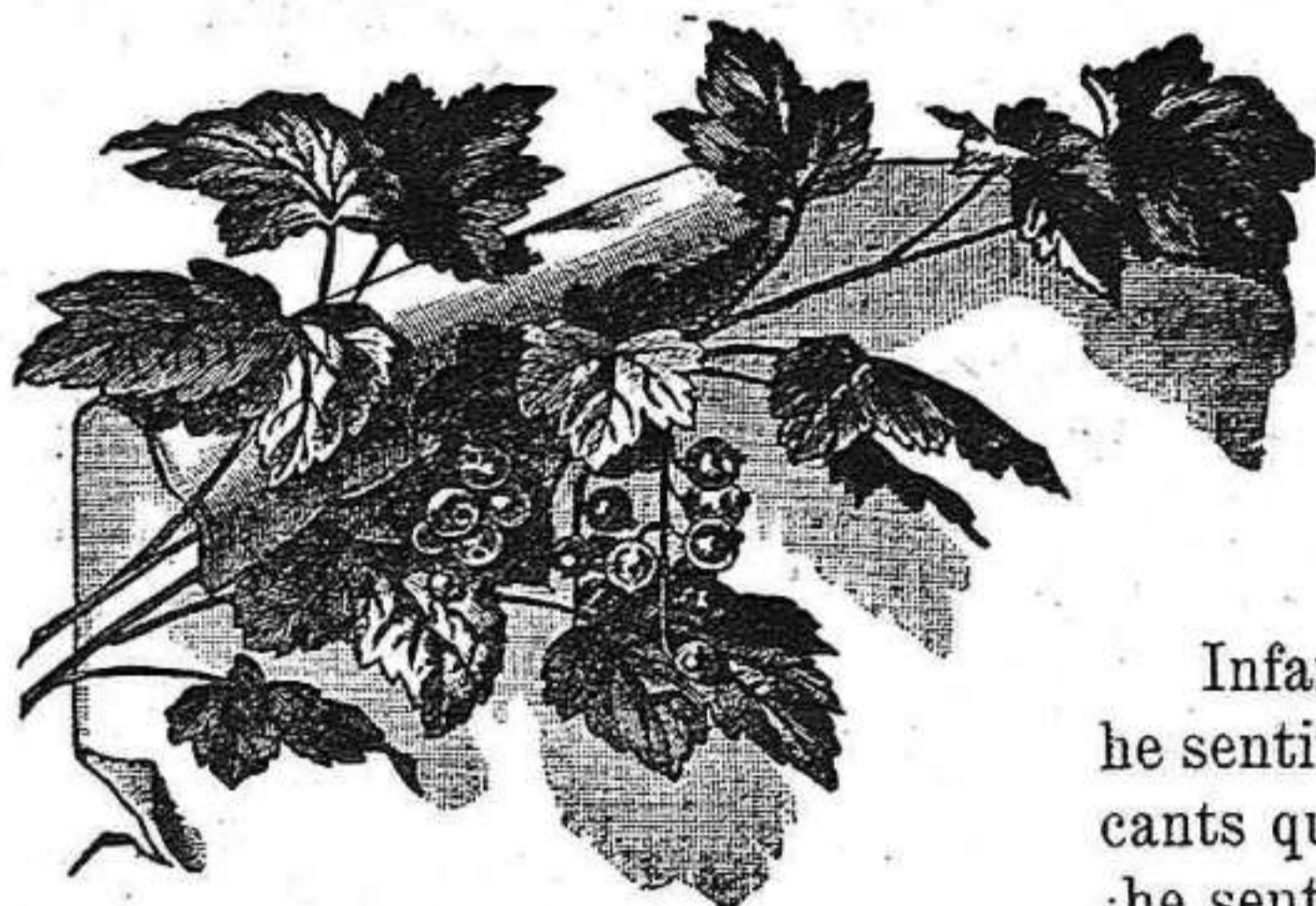
Més d' un colp va deixar caure pesadament el cap á terra y més d' un colp s' ohí la dolsa veu d' Olalla que deya:

—¡Verge de la Pietat, no l' deixeu morir aixís!

Y sens dupte la Santa Verge tingué compassió del dolor d' aquella jove, perquè 'l cavaller va poguer recolsarse sobre las rocas.

—¿Vritat qu' esteu mellor? va preguntarli Olalla.

—Sí, digué debilment el ferit

Llegint á Mossen J. Verdaguer

Infantívola alegria
he sentit mentres llegia
cants que no semblan d' eix mon;
he sentit orgull y joya:
que en sa parla bonicoya,
que en flayres y llum se fon.

També faig mos cants, á voltas,
ó cansonetas, no moltas,
com piuleitx humil d' auell:
faig lo que fa ab sa llengueta
lo nin seguint la mareta,
quan canta cansons per ell.

Assajant mas cansonetas,
m' afalagan las pobretas
ab sa parla d' un bell só;
parla de las inspiradas
obras, immortalizadas,
Atlántida y Canigò.

ARTHUR GIRBAL BALANDRU

MATINAL

Tot just surtia 'l sol

D' entre 'ls pins negres que guardavan la font; tarareijant cançonetas, una fadrina anava ab un cantiret apoyat á sa cintura, á cercar de la fresca y cristallina, aigua, que eixint de la rústega penya de pissarra, se descorria joganera per entre un llit de molsa y de falgueras, atravesant la misteriosa pineda, mitj adormida encara ab la ombra negra de la nit, pera perdres lluny.... tant lluny que ni la papellona pot seguir-la...

Cantaba la fadrineta, com uu refilet

de passarell perdut en la pineda, qualcuna cançò, de las que parlan al cor, quant ab infantívola alegria veje descórrers tranquilament de la rústega penya de pissarra lo raig cristallí de la font, qu' ella anhelaba.

Omplená 'l cantiret, y afanyosa y joganera se ajupia á recullir un brot de farigola, pera tapá 'l gallet, cuant, compresa y roja com una cirereta d' arbós, vegé destacar-se d' entre unas matas de florit romaní la gallarda figura d' un jovencel, que ab la aixada al coll, sen anava al trevall... cantant com ella.

Mes lo jovencel, també pará en sech, tal volta corprés com ella: y com atret per la mirada que va llensarlhi, vá re-

—Donchs vaig á cercar auxili.

—Torneu aviat.

—No tingau por; ma casa no es molt lluny y 'l cavallet quant convé sab volar.

Y llaugera com una dayna, feu galopar el corcer fins á la casa que habitava.

LL.

(Seguirá)

dresá 'ls pasos, vers á la font, com un assedegat vers lo clot del aigua cristallina.

.....Y ella sen anava; mes, involuntariament, pará en sech al trovarse fit á fit ab los ulls del jovencel, que ab un foch, ab un anhel de goig la mirava..... del jovencel, que tant sols pogué articular lo matutí «bon dia».... mes ab una veu que penetrá tan fonda en lo cor de la nina, que maymés l' ha poguda oblidar.

.....Y 'l sol anava fent sa via, inundant de llum l' acondormida pineda, y la font ancar cantaba ab tonada monótona la matinal cançó.

Y enllá, lluny, entra la verda onada de blat, se veyá encara 'l jovencel; que corprés ja no cantaba..... Y vers l' altre cantó, una nina 's perdía en la pineda, portant apoyat en sa cintura un cantiret, y rosegant ab sos llavis roijs un brot de aponcellada farigola.....

Y desde llavoras, ¡quántas voltas lo sol naixent ha trovat la parella, que en opostas direccions feya sa via, y que tant sorpresa se anava, contarse cosetas que tant sols, lo raig cristallí de la font no 'n contaría....

C. P.

NOTICIAS

En el «Círculo Católico de Obreros» han comensat ja las acostumadas prácticas de Quaresma, á las 3 de la tarde de cada diumenge, consistentes en el reso del sant Rosari seguit d' una conferencia que successivament donarán diferents senyors sacerdots.

La conferencia del diumenge passat estigué á carrech del Rnt. don Otó Ro-

sa. La del diumenge vinent ho será á carrech del Rvnt. Sr. Rector de la Catedral.

La Junta de dit Círcol invita especialment pera dits actes á tots als socis de la agrupació *Arts y Lletres*.

Molts son los periódichs de Catalunya que ab falagueras frases de carinyo nos retornan lo saludo que á la premsa ferem en lo nostre primer número, desitjantnos llarga vida y prosperitats.

Hem rebut la visita dels següents: «Lo Geronés», d' aquesta ciutat; «Sanch Nova», d' Olot; «El Mensajero del Niño Jesus de Praga», de Barcelona, «Llevor», de San Feliu de Guíxols y «Lo Somatent», de Reus.

A tots donem las gracias per sas frases de germanor y de simpatía que 'ns dirigeixen, y procurarém en lo que 'ns pertoca, eser dignes d' ellas.

Fa poch que ha mort l' eminent literat y poeta castellá don Ramón de Campoamor, quals obras, si be son molt notables sots el punt de vista literari, tenen moltissim que desitjar sots el punt de vista de la moral. No obstant, se sab y es per els bons motiu de satisfacció, que va morir cristianament.

Respecte de sos últims temps, hem vist en un periódich las següents noticias:

El Sr. de Campoamor va confessarse repetidas vegadas y sempre ab un mateix confessor religiós de la Ordre de Sant Domingo; disposá que se 'l amortallés ab l' hábit de la Mare de Deu del Carme; va prohibir que en llur enterro hi hagués coronas, y va manar que 's cremin els manuscrits que ha deixat inédits.

Deu lo tinga al cel.

Llegim en un periódich que enguany els sermons quaresmals á la Catedral de Barcelona se fan en catalá.

No podem deixar d' aplaudirho.

No som enemichs ni molt menys del idioma castellá; pero 'ns apar enterament posat en rahó que á cada terra 's fassi us privada y oficialment de son propi idioma. Y fins ens sembla indegut que al poble se 'l haja d' ensenyar parlantli ab llengua forastera.

Es curiós (y sobre tot instructiu) el següent balans que han publicat alguns periódichs:

El deute ó passiu d' Espanya ha anat seguint lo progrés de la *civilisació* moderna. L' any 1600 era de 100 milions de pessetas; l' any 1700 de 150 milions; l' any 1800 de 1500 milions; l' any passat (1900) de 10.000 milions.

¿Quí dirá que no hem progressat?

Diumenge vinent, á la tarde tindrà lloch en el Teatre Principal un escullit concert donat per los esposos Gay-Pichot, notables artistas que, be diu «Lo Geronés», «arreu de Catalunya y del extranger ahont han anat s, han fet admirar y aplaudir, l' un per la seva execució com á pianista y per la seva inspiració com á compositor y l' altre per la seva bona escola de cant y pel seu gust esquisit.

Es el *Programa* de les pessas que constituhirán lo concert, triada barreja de composicions clássiques dels millors mestres d' altres pahissos, antichs y moderns, y de cançons de la nostre terra, les unes producte de la inspiració jovensana dels mestres de nostre re-naxement musical y les altres flors boscanes respirant l' ayre y l' lentsant lo perfum de les valls y montanyes del terrer catalá».

Las personas de bon gust y [els ay-

mants de la bona música podran assaborir molt escullidas composicions y apreciar la diferencia que va de aquesta música reflexiva y seriosa á la bullanguera y buyda de sentit, qu' en diuhem del *género* chico que més be podrian anomenarlo *género tonto*.

Lo Programa del Concert será 'l següent:

1.ª PART

(*Cant y Piano*)

L' Amour d' nre femme.	} Schumann
Le Noyer.	} Schumann
Crepúscule.. . . .	Massenet
Berceuse.	Mozart
Le mariage des Roses.	César Franck
Margotan (segle XV).	Perilhou

2.ª PART

(*Piano sol*)

Melodia.. . . .	Rubinstein
Dansa noruega.. . . .	Grieg
Barcarola.	Alió
El tres tambors, ...	} Gay
Amorosa.	
Ball de maynada.	} Gay

3.ª PART

(*Cançons originals*)

Montanya amunt.	Esquerrá
Enterro.	Morera
Cançó de Maig.	Gay

(*Cançons populars catalanas, armonisadas per J. Gay*)

Mariagneta	Els segadors de Cerdanya
El Pastor de Tortellá	El cant dels Auçells
Els Dallayres.	Els soldats

PREUS D' ENTRADA

Palcos de primer pis sense entrada.	8	pts.
Id. platea sense id.. . . .	6	«
Id. de segón pis sense id.. . . .	3	«
Butaca ab entrada.. . . .	1.50	«
Lluneta ab id.	1.25	«
Assiento fixo de pati ab id.	1	«
Id. fixo de parais ab id.	0.75	«
Entrada á tot arreu.	0.50	«

Aviat comensará á publicarse una colecció de cansons populars catalanas. A més d' un grabat alusiu á cada cansó acompanyarán á la lletra las notas de la corresponent melodia.

Va accentuantse molt marcadament el mohiment regionalista al mitjdia de Fransa. Pel vinent mes de Maig se celebrarán Jochs Florals á Tolosa. Tots els premis s' ofereixen á treballs relatius á la literatura y costums de las terras del Llenguadoch.

Lo diumenge passat ab motiu del primer aniversari de la fundació de la Agrupació Catalanista de Crespiá, se celebrá en eix poble un meeting de propaganda; hi prengueren part los senyors Folguera y Durán, president de la Unió catalanista, y Joseph M.ª Roca, vocal, de Barcelona, y alguns catalanistas de Gerona, Banyolas y Figueras; resultá l' acte molt animat, asistinhi tots los vehins de Crespiá, y molts de 'ls pobles de la encontrada. Los catalanistas de Banyolas, aprofitant l' estada en aquesta població de 'ls que havian pres part al meeting de Crespiá, organisaren lo mateix diumenge, una vetllada que 's vegé també molt concurreguda.

El dia 15 de Febrer prop-passat va morir á Celrá, llur poble natal, el conegut jove Alfons Alsina y Pujol, entusiast propandista del regionalisme catalá.

Al cel sía.

Acompanyám á sa atribulada familia en tan greu sentiment.

S' assegura que S. S. el Papa ha de-

cidit celebrar un Consistori á darrers de mars, y que en éll serán elegits Cardenals monsenyor Triperi, substitut del secretari d'Estat; monsenyor Gennari, assessor; Saintorface; Martineldi, delegat apostólich als Estats Units, y els Arquebisbes senyors Verone, Ferrara, Benenemento, Riagne y Cracovie.

A Roma s' ha incendiat el teatre Castagna, cremantse 40 casas.

Hi han hagut alguns morts y gran número de ferits.

L' Emm. Sr. D. Salvador Casanyas, Cardenal bisbe d' Urgell ha acceptat el nomenclament de bisbe de Barcelona fet á son favor per decret de fetxa 11 del últim Febrer S' están fent las informacions y diligencias necesarias pera la presentació á la Santa Sede.

Acompanyat d' atenta carta, hem rebut el cartell del primer certamen literari de Berga, que se celebrará en la mateixa ciutat el dia 24 de Juny del present any. Els premis que se ofereixen son els següents:

I. La Flor natural, premi d' honor qu' ofereix la Comissió organitzadora del Certamen, al autor de la mellor composició en vers, de tema lliure.

Qui obtinga aquest premi, deurá ferne present á la dama de sa elecció, la qual, proclamada **REINA DE LA FESTA** entregará tots los altres premis als qui guanyadors ne sian.

II. Un barómetro Aneroiide ab incrustacions d' or y argent, qu' ofereix l' Excm. Ajuntament d' aquesta ciutat, al autor de la mellor descripció, escrita en correcta prosa, de las bellas naturals de la campinya de Berga y de sos encontorns, apuntant los més práctichs y realisables medis pera convertir á nostra ciutat en una de las principals poblacions de estiuieg. L' Ajuntament s' obliga además, á adquirir per lo menys, dos cents

exemplars de l'obra premiada si aquesta es feta imprimir y posada á la venta pública per son autor. Si passats tres mesos després de la celebració del Certámen, l'autor no s'hagués cuidat de donar á l'estampa son treball, y l'Ajuntament ho cregués convenient, podrà ferla imprimir á costas del Municipi, regalantne doscents exemplars al autor.

III. Una rica escribania de plata ab atributs de la Patúm, qu'ofereix lo Diputat á Corts per aquest Districte D. Antoni Rosal, al mellor estudi, en prosa ó vers, referent á la tradicional festa bergadana «La Patúm»

IV. Una flor de plata artísticament treballada, qu'ofereix lo Diputat provincial per Manresa D. Lluís Vila, al mellor aplech de noticias y tradicions, en vers ó prosa, del Pi de las tres branques.

V. Un pergami de plata, qu'ofereix lo Diputat provincial per Manresa D. Joan Pelfort, al autor del mellor treball en prosa, sobre la célebre frase del Cardenal Monescillo: «L'únich modo de resòdrer la qüestió social, es per medi de pà y fullas de Catecisme».

VI. Una ploma de plata ab incrustacions d'or, qu'ofereix lo periódich setmanal d'aquesta ciutat «La Verdad» al qui, ab bona prosa, descriga las ventatjas que á Berga, á sa comarca y á l'empresa, reportará lo pas del ferro-carril per aquesta Ciutat y lo benefiosa que'n sortirá l'actual Companyia del Tramvia de Manresa á Berga.

VI. Un artístich plat decoratiu d'argent ab esmalts, qu'ofereix lo periódich quincenari d'aquesta ciutat «Lo Pi de las tres branques», al autor del mellor treball inédit, en vers, sobre un fet històrich, tradició ó costum de la comarca bergadana.

VIII Cent pessetas en metálich, qu'ofereix la societat recreativa «Centre Canalista», d'aquesta ciutat, á la mellor memoria històrich-descriptiva del Santuari de Queralt.

IX. Las obras publicadas per lo sabi Reverent Antoni Comellas, luxosament encuadernadas, qu'ofereix lo «Casino Bergadà», á la mellor biograffa en prosa, del que fou Rector d'aquesta ciutat Rvnt. Dr. D. Ramón Moreta.

V. Una artistica copa d'argent ab l'escut de Catalunya, qu'ofereix lo «Foment Regionalista de Berga», al mellor estudi crítich dels defectes actuals de la rassa catalana ab exposició de medis práctichs pera lograr la seva desaparició.

XI. Una artistica cigarrera d'argent, qu'ofereix lo senyor Tresorer del propi «Foment Regionalista de Berga», al mellor qua-

dret describint un aplech ó festa major en un poble de montanya

XII. Una ploma de plata y or, qu'ofereix D. Manel Farguell, á la mes complerta col·lecció inédita de cançons populars propias de la comarca.

XII. Una lámina de plata y or, continent los goigs que 's cantan á Queralt, qu'ofereix D. Joaquim Farguell, á la mellor poesia á la Verge de Queralt.

XIV. Una joya artistica de plata, qu'ofereix D. Ramón Pujol y Thomás. al autor de la monografia que mellor descriga, «las ayguas, manantials, rius, torrents y fons» del territori Bergadà, «ab sos usos, aprofitaments y utilitats» en los distints rams en que s'apliquian. De la monografia qu'en dit sentit fos premiada, si no excedeix de 400 planas se'n regalarán 100 exemplars al autor que resultés esser premiat.

XV. Un ramet de pensaments d'argent, qu'ofereix lo Sr. don Joaquim Alorda, á la mellor composició poética qu'enalteixi algún fet històrich de Catalunya.

Podrán concedirse además, los accessits y mencions honoríficas que 'l Jurat judiqui ben merescuts.

Tots los treballs deurán esser rigurosament inédits y escrits en antich ó modern catalá y ab lletra clara é intelegible, quins deurán esser remesos y dirigits al Sr. Secretari del Jurat, Plasseta de la Ciutat, núm. 4, pis primer, Berga, per tot lo dia 22 de Maig yinent junt cada hú ab un plech clòs que continga 'l nom del autor y duga demunt, escrit lo titol y lema de la composició.

No s'entregará 'l premi al autor qual nom no consti clarament expressat en lo plech respectiu. ó vagi en forma d'anagrama, pseudonim ó altre contrassenya.

Deixará d'adjudicarse tot premi, qual treball qu'obti á n'ell, no siga, á criteri del Jurat digne de mereixel.

Los plechs que continguin los noms dels autors no premiats, se cremarán en l'acte mateix de la Festa.

Que Deu vos dongui inspiració y á nosaltres bon acert en lo fallc qu'es de vindrer.

Berga Febrer de 1901.—Lo Jurat:—President, — Jacinto Verdager, Pbre. — Vocals, Narcís Oller — Marià Vayreda. — Joseph Cardona.—Secretari, Angel Salabert

SECCIÓ RECREATIVA

CONVERSA

XARADAS

Ta bella *primera quarta*
 en la *total* vegí un dia,
 y tu vares preguntarme
 quina *hu tres quarta* seguía.
 Qui té *tres quarta* vaig dirte
 per no res la necessita,
 y de desde 'l dia aquell
 no m' has perdut més de vista.

F.

—¿Un *tercera* á dins d' un *prima*?
 —*Segona*

No t' entench pas.

—Segueix carrers de Girona,
 busca 'l *tot* y ho entendràs.

J.

—¿Sabs aquella bestia que tinch á casa?
 —¿Quina? ¿la cabreta?
 —No, home; la que tú mateix has dit.

A. LASA

TRENCA CAPS

. . . * . . . . .
 . . . * . . . . .
 . . . * . . . . .
 . . . * . . . . .
 . . . * . . . . .

V.

Sustituhí 'ls puns per famosas òperas y las
 estrellas per lo nom de son autor.

(Las soluciones en lo número próxim.)

GERUNDA

—Revista quinzenal de Ciencias, Arts y Literatura—

Se publicará els días 1 y 16 de cada mes

SE ADMETEN ANUNCIS A PREUS CONVENCIONALS

Els originals que 's presentin deurán anar firmats per son autor,
 encara que no s' haja de publicar la firma. No 's retorna cap original.

Se donará compte de las obras rebudas en aquesta redacció, y de las
 qu' ho mereixin se 'n farà crítica.

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Un any, 4 pessetas. ● Mitj any, 2'75 pessetas

Número corrent, 15 céntims ● Número atrassat, 25 céntims

Imprempla y Enquadernació de Manel Llach, Ferrerías Vellas, 5 y 11